

1989, 27. září – Sdělení VONS č. 1079 „Roman Rákosník v ilegality“ o skrývání Romana Rákosníka stíhaného pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách a o domovních prohlídkách v Rákosníkově bytě a bytě jeho matky.

Katolický aktivista Roman Rákosník, jeden ze zakládajících členů Klubu právní podpory,¹ signatář Charty 77 a účastník několika dalších nezávislých iniciativ,² obdržel v červenci t. r. povolávací rozkaz, podle něhož měl 11. 8. 1989 nastoupit na vojenské cvičení. Obdobné rozkazy v souvislosti se srpnovým výročím obdržela celá řada mužů, angažovaných v nezávislých iniciativách. R. Rákosník však na cvičení nenastoupil, namísto toho zaslal ministru národní obrany a vojenské správě otevřený dopis, v němž vysvětluje, proč se z důvodu svého náboženského přesvědčení i osobního svědomí není ochoten podílet na dalším výcviku k násilí a proč současně nehodlá přijmout ani trestní sankci v rozsahu od šesti měsíců do pěti let vězení, která mu za toto jeho rozhodnutí hrozí. Oznamuje příslušným orgánům, že v žádném případě nehodlá dobrovolně rezignovat na svou svobodu a že se proto až do vyřešení problematiky „odpíračů“ a zavedení náhradní služby v civilním sektoru uchyluje do ilegality.³

Roman Rákosník se skutečně od počátku srpna skrývá. Vyšetřovatel Vojenské obvodové prokuratury v Litoměřicích kpt. Vladimír Nedvěd zahájil proti němu dne 16. 8. 1989 trestní stíhání pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách podle § 269/1 tr. z. s trestní sazbou od jednoho roku do pěti let. Dne 30. 8. nařídil tentýž vyšetřovatel za souhlasu vojenského prokurátora por. JUDr. Jaroslava Kučery domovní prohlídku v bytě R. Rákosníka, nar. 4. 1. 1960, bytem v Jablonci nad Nisou, Boženy Němcové 3, jakož i v bytě jeho matky. Při prohlídce dne 5. 9. 1989 nebyl R. Rákosník nalezen a nic nebylo odňato.⁴

Roman Rákosník se doposud skrývá.⁵ Obhajujeme zásadu, že odmítnutí vojenské služby z důvodu náboženského přesvědčení

nebo z důvodu svědomí by nemělo být předmětem trestního postihu – pokud je kompenzováno ochotou k náhradní civilní službě.⁶ Rozhodnutí R. Rákosníka uchýlit se do ilegality není v poslední době ojedinělé, jak o tom svědčí případ kněze Štefana Javorského či manželů Kořínkových. Každopádně je projevem optimismu ohledně budoucího vývoje v naší zemi.

Informace o Chartě 77, r. 12, 1989, č. 18, s. 5–6.

POZNÁMKY

- ¹ Ustavující prohlášení Klubu právní podpory je datováno 14. únorem 1989. Jeho mluvčími pro rok 1989 byli Roman Rákosník, Lubor Kohout a Alois Nedvěd. Viz „Základní prohlášení Klubu právní podpory“ in: *Bulletin NMS Liberec*, 1989, č. 3, s. 11.
- ² Viz sdělení VONS č. 763, dokument č. 766.
- ³ Roman Rákosník v dopise ministru národní obrany Milánu Václavíkovi napsal: „Vážení přátelé, mnohokrát jsme již žádali různými způsoby o zavedení náhradní vojenské civilní služby pro ty, kteří jsou pevně přesvědčeni o tom, že nenásilí je pro lidstvo lepší cesta než násilí, a proto jim jejich svědomí nedovoluje sloužit v ozbrojených silách. Ač je to ve světě již běžné, v naší zemi, jejíž celá kultura byla i přes veškeré násilnosti formována Ježíšovým učením o lásce k nepřítelům, doposud neexistuje pro odpírání vojenské služby z důvodů svědomí jiná alternativa než vězení. Povoláváte mě nyní na vojenské cvičení, abych nasbíral dostatek odvahy a zběhlosti k případnému použití násilí. Já zatím celý svůj život sbírám odvahu k tomu, abych v případě nutnosti dokázal uplatnit nenásilí, jak mě osobně k tomu vede boží zákon. Protože vaše nabídka ohrožuje vážným způsobem integritu mé osobnosti, nemohu na vojenské cvičení nastoupit. To, že mi neumožňujete náhradní službu v civilním sektoru, považuji za nenormální, neboť to pokládám za omezování základního lidského práva na svobodu svědomí. Ze stejného důvodu tudíž nepřijímám ani sankci, kterou mi za nenastoupení na vojenské cvičení nabízí trestní zákoník v § 280, a to sice odnětí svobody v trvání od 6 měsíců do 5 let. Doufám, že kompetentní orgány již brzy pochopí, že člověk není stroj, který lze programovat, a zasadí se o uzákonění náhradní civilní služby, kterou rád vykonám. Do té doby mi nezbývá než přejít, jak se po vojensku říká, do ilegality, nebo, jak já to cítím, nadále požívat božích darů, se kterými se na svět rodí každý člověk, a to práva na svobodu svědomí a pohybu a snažit se smysluplně pracovat ve prospěch celé společnosti. S pozdravem pacem in terris Vás odpírač vojenské služby Roman Rákosník.“ Dopis byl publikován v článku

„Roman Rákosník v ilegalitě“ in: *Informace o Chartě 77*, r. 12, 1989, č. 17, s. 17

- ⁴ K tomu viz příkaz vyšetřovatele Vojenské obvodové prokuratury v Litoměřicích kpt. Vladimíra Nedvěda z 30. 8. 1989 k provedení domovní prohlídky u R. Rákosníka stíhaného pro trestný čin nenastoupení služby v ozbrojených silách a protokol o provedení domovní prohlídky 5. 9. 1989 vypracovaný příslušníky Obvodního oddělení VB Jablonec nad Nisou uložené in: LP, Sb. VONS, inv. č. 265, sign. I/1, kart. 43.
- ⁵ Roman Rákosník se podle svých slov skrýval až do listopadu 1989 u známých v Brně: „*Když jsem se ostříhal, oholil a nosil brýle, byl jsem k nepoznání. Mohl jsem se pohybovat tedy celkem svobodně. Standa Devátý to měl jistě horší, toho pozná každý na sto metrů.*“ BLAŽEK, Petr: *Dejte šanci míru! Pacifismus a neformální mírové aktivity mládeže v Československu 1980–1989*, in: Miroslav Vaněk a kol.: *Ostrůvky svobody. Kulturní a občanské aktivity mladé generace v 80. letech v Československu*, Praha 2002, s. 57–58.
- ⁶ Ke kauzám odpíračů vojenské služby, kterými se zabýval VONS, viz blíže PAŽOUT, Jaroslav: *Odpírači vojenské služby a Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných*, in: Petr Blažek (ed.): *A nepozdvihne meč... Odpírání vojenské služby v Československu 1948–1989*, Praha 2007, s. 111–132.